

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 14), התשע"א-2010

1. בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, בסופו תיקון סעיף 1 יבוא:
"הסכם קיבוצי" – כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957²."
2. בסעיף 5 לחוק העיקרי –
  - (1) בסעיף קטן (א), במקום "אישר שר העבודה הסכם קולקטיבי" יבוא "אישר שר התעשייה המסחר והתעסוקה הסכם קיבוצי" והסיפה החל במילים "שר העבודה לא ייתן אישור" – תימחק;
  - (2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
"1א) שר התעשייה המסחר והתעסוקה לא יאשר הסכם קיבוצי כאמור בסעיף קטן (א), אלא בהתקיים כל אלה:
(1) הוא נוכח שבגלל הנסיבות המיוחדות קיימת הצדקה שלא לקיים יום עבודה כקבוע בסעיף 2 או שבוע עבודה כקבוע בסעיף 3;

דברי הסבר

התשי"א, עמ' 164). הסעיף האמור מאפשר, אפוא, לקבוע חלוקה שונה של שעות עבודה, תוך הארכת ימי עבודה מסוימים וקיצור ימי עבודה אחרים.

הסיפה של סעיף 5(א) לחוק מגבילה את יכולתו של השר לאשר הסכם קיבוצי ולקבוע יום עבודה ארוך או שבוע עבודה ארוך כאמור, וזו לשונה:

"שר העבודה לא יתן אישור על פי סעיף קטן זה, אלא אם –

(1) נוכח שבגלל הנסיבות המיוחדות אין לקיים יום עבודה כקבוע בסעיף 2 או שבוע עבודה כקבוע בסעיף 3;

(2) המספר הממוצע של שעות העבודה לתקופה שנקבעה בהסכם הקולקטיבי אינו עולה על עשר ליום וארבעים וחמש לשבוע."

הוראות פסקה (2) האמורה נקבעו בשים לב לסעיף 6 לאמנה מס' 30 של ארגון העבודה הבינ-לאומי, בדבר שעות העבודה במסחר ובמשרדים, משנת 1933, אשר אושררה בידי מדינת ישראל בשנת 1951. סעיף זה קובע כדלהלן:

"In exceptional cases where the circumstances in which the work has to be carried on make the provisions of Articles 3 and 4 inapplicable, regulations made by public authority may permit hours of work to be distributed over a period longer than the week, provided that the average hours of work over the number of weeks included in the period do not exceed forty-eight hours in the week and that hours of work in any day do not exceed ten hours"

סעיפים מוצע להחליף בחוק שעות עבודה ומנוחה, 1 ו-3 התשי"א-1951 (להלן – החוק או חוק שעות עבודה ומנוחה), את המונח "הסכם קולקטיבי" במונח "הסכם קיבוצי" שהוא המונח המקובל כיום בחקיקה. חוק שעות עבודה ומנוחה קדם לחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957, אשר קיבע את המונח "הסכם קיבוצי", ולכן המונח "הסכם קולקטיבי" אינו מקובל עוד. לפיכך מוצע לתקן את סעיפים 5 ו-35 לחוק שעות עבודה ומנוחה, ולהחליף באותם סעיפים את המונח "הסכם קולקטיבי" במונח "הסכם קיבוצי". כמו כן מוצע להגדיר בסעיף 1 לחוק שעות עבודה ומנוחה את המונח "הסכם קיבוצי" – כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957.

עוד מוצע להוסיף בסעיף 35 לחוק, אשר עניינו "שמירת זכויות", כי אין החוק בא לגרוע מזכות הניתנת לעובד על פי הסדר קיבוצי. בדומה למונח "הסכם קיבוצי" אף המונח "הסדר קיבוצי" לא היה מקובל במועד חקיקת חוק שעות עבודה ומנוחה.

סעיף 2 לחוק שעות עבודה ומנוחה תוחם בסעיפים 2 עד 5 שבו את יום העבודה הרגיל ואת שבוע העבודה הרגיל של העובד. התכלית של חוק שעות עבודה ומנוחה היא בראש ובראשונה סוציאלית: לתחום את שעות העבודה של העובד כדי להבטיח לו שעות פנאי לצרכיו האישיים, התרבותיים והמשפחתיים. כמו כן לתחום שעות העבודה של עובד משמעויות בתחומי הבריאות, הבטיחות והגהות של העובדים.

סעיף 5 לחוק מאפשר לשר העבודה (היום שר התעשייה המסחר והתעסוקה) לאשר הסכם קיבוצי שבו נקבעו יום עבודה או שבוע עבודה, שהם ארוכים מהקבוע בסעיפים 2 ו-3 לחוק, אם ראה צידוק להוראה זו (ה"ח

¹ ס"ח התשי"א, עמ' 204; התש"ע, עמ' 276.

² ס"ח התשי"ז, עמ' 63(86).

- (2) אין בהסכם הקיבוצי כדי לפגוע בתכלית חוק זה;
- (3) ההוראות בהסכם הקיבוצי שעניינן שעות העבודה של העובדים, אינן סותרות הוראות של אמנת-עבודה בין-לאומית שמדינת ישראל אישרה;
- (3) בסעיף קטן (ב) במקום "אשר שר העבודה הסכם קולקטיבי" יבוא "אשר התעשייה המסחר והתעסוקה הסכם קיבוצי".
3. בסעיף 35 לחוק העיקרי, במקום "הסכם קולקטיבי" יבוא "הסכם קיבוצי, הסדר קיבוצי".

דברי הסבר

יהיה רשאי שר התעשייה המסחר והתעסוקה לאשר את ההסכם הקיבוצי כאמור. התנאי הראשון קובע כי הסכם קיבוצי יאושר רק אם אין בו כדי לפגוע בתכלית החוק אשר תוארה לעיל: על הסכם קיבוצי כאמור להבטיח כי לעובד יתוחמו שעות פנאי אשר יאפשרו לו לנהל חיי חברה וחיי משפחה; כמו כן, על ההסכם הקיבוצי להבטיח כי אין בשעות העבודה שנקבעו כדי לפגוע בבטיחותו של העובד. התנאי השני קובע כי הסכם קיבוצי יאושר רק אם אין בו כדי לסתור הוראות של אמנת-עבודה בין-לאומית שמדינת ישראל אישרה.

יצוין כי אין בהוראות התיקון המוצע כדי לגרוע או להיטיב עם הסדרים בדבר איסור העבדה במנוחה השבועית הכלולים בסעיפים 7, 9, 9א ו-12 לחוק.

ואולם אמנות בין-לאומיות אחרות, קובעות או עשויות לקבוע הגבלות אחרות באשר לאפשרות לחלוקת שעות העבודה על פני תקופות ארוכות משבוע. כך, לדוגמה, אמנה מס' 1 של ארגון העבודה בין-לאומי בדבר שעות העבודה בתעשייה, משנת 1919, אשר אושרה בידי מדינת ישראל בשנת 1951, קובעת בסעיף 5 כי במקרים מיוחדים אפשר לקבוע את חלוקת שעות העבודה על פני תקופה העולה על שבוע ובלבד ששעות העבודה בשבוע לא יעלו בממוצע על 48 שעות, אך היא אינה מתייחסת לממוצע שעות העבודה ביום.

לפיכך מוצע לחוק את הוראות פסקה (2) של סעיף 5(א) לחוק, ולקבוע במקומן שני תנאים מצטברים נוסף על התנאי שבסעיף 5(א)(1) לחוק, אשר בהתקיימם